

Nr 203.

Ankom till riksdagens kansli den 16 juni 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om effektivare tillvaratagande av det allmännas rätt inom statens bidrags-, understöds- och låneverksamhet.

(3:e avd.)

I en inom första kammaren av herr N. Herlitz väckt motion (I: 114) har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, i vad mån det allmännas rätt må kunna på ett effektivare sätt, än hittills skett, tillvaratagas inom statens bidrags-, understöds- och låneverksamhet, och för riksdagen framlägga de förslag som härav kunna föränlidas.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande, får utskottet, i den mån de ej framgå av utskottets yttrande, hänvisa till motionen.

Utskottet.

Motionären erinrar om den stora utsträckning i vilken understöd i form av bidrag eller lån utgå av statsmedel åt kommuner, föreningar, institutioner och enskilda antingen av sociala skäl eller för att upprätthålla eller stödja en samhällsgagnande verksamhet. Ehuru ifrågavarande utgifter äro av mycket olika beskaffenhet hava de, framhåller motionären, ett drag gemensamt, som består däri, att stöd lämnas enskilda eller juridiska personer och att följaktligen staten står inför ekonomiska intressen som på visst sätt bryta sig emot statens egna. Enligt sakens natur är det många problem, som måste återkomma på olika områden, därför att de direkt framspringa ur det motsatsförhållande mellan staten och de hjälpsökande som är kännetecknande för dem alla. Det är angeläget, betonar motionären, att de synpunkter, som kommit till användning vid granskningen av en viss förvaltningsgren, och de rön, som där gjorts, bliva fruktbärande även inom andra grenar. Ur dessa synpunkter kan en jämförande behandling bliva till nytta. Vad motionären önskat framhålla är alltså icke missförhållanden som kunna råda på särskilda områden utan angelägenheten av ett enhetligt, sammanfattande grepp om hela det stora problemkomplexet.

För frågans belysning antyder motionären några under fyra punkter sammanfattade spørsmål, som i jämförelsevis likartad form återkomma på ett flertal områden.

Utskottet vill först framhålla, att frågan om den statliga bidrags- och understödsverksamhetens ändamålsenliga anordnande torde vara synnerligen väl uppmärksammas inom departementen. Att erfarenheter från under olika departement fallande verksamhetsområden tillgodogöras vid utformningen av bidragsvillkor och bestämmelser rörande kontroll m. m. synes sörjt för dels genom den gemensamma beredningen med finansdepartementet och dels genom remisser till sådana allmänna centrala verk som statskontoret och riksräkenskapsverket.

Vad motionären emellertid främst velat framhålla synes vara önskvärdheten att samordna de erfarenheter från tillämpningen av gällande bestämmelser, som förefinnas hos myndigheter, vilka inom olika områden handhava bidrags- och understödsverksamheten. Emellertid har motionären icke antytt genom vilka organisatoriska anordningar ett sådant samordnande skulle åstadkommas. I stället har i fråga om organisationen framhållits angelägenheten av kompetens hos de myndigheter, som handhava den kritiska granskningen av inkomna ansökningar, samt önskemål om tillsynsapparatusens utveckling och övervakningen av att de förutsättningar, under vilka bidrag lämnats, alltfört bestå ävensom av att de villkor uppfyllas, på vilka bidrag eller understöd lämnats.

Utan tveklöst är den nuvarande organisationen i nämnda hänseenden icke fri från brister. Motionären har även angivit verksamhetsgrenar, inom vilka missförhållanden visat sig kunna uppkomma. Utskottet vill emellertid erinra om det arbete, som för närvarande inom det sociala området bedrivs av socialvårdskommittén och som bland annat syftar till större enhetlighet av organisationen. I samband därmed torde frågan, i vad mån verksamheten genom ändamålsenligt ordnad kontroll och inspektion kan effektiviseras, få förutsättas bli vederbörligen beaktad. I övrigt förutsätter utskottet, att de myndigheter, som handhava och kontrollera av motionären åsyftade verksamhetsgrenar, själva taga initiativ till åstadkommande av de förbättringar, som kunna anses erforderliga. I framtiden torde vidare den blivande sakrevisionen förutsättas komma att följa verksamheten.

Vad därefter angår särskilda i motionen berörda frågor vill utskottet framhålla, att vissa nackdelar av den rådande splittringen mellan olika hjälpformer torde kunna övervinnas ej blott genom anlitande av socialregistret, utan även genom förbättrade formulär till ansökningsblanketter och dylikt, å vilka sökandena genom besvarande av frågor få redogöra för de bidrag eller lån för det ifrågavarande ändamålet, som de mottagit eller gjort ansökan om.

Utskottet måste även ifrågasätta lämpligheten av den av motionären föreslagna befogenheten för administrativa myndigheter att träffa bindande avgöranden beträffande ur bidrags-, understöds- och låneverksamheten härflytande anspråk.

Utskottet har kommit till den uppfattningen, att vad motionären i av utskottet berörda hänseenden ävensom i övrigt anfört icke giver anledning till framställning hos Kungl. Maj:t i det i motionen angivna syftet.

Under återopande härav får utskottet hemställa,

att motionen I: 114 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 juni 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.